

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, listopad 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/147/2010

**WYDATKI RODZICÓW
NA EDUKACJĘ DZIECI**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W październiku¹, jak od kilkunastu już lat, pytaliśmy rodziców o to, ile w tym roku wydali na pokrycie szkolnych potrzeb swoich dzieci oraz jak wielu z nich opłaca dodatkowe zajęcia edukacyjne i ogólnorozwojowe.

SKALA WYDATKÓW SZKOLNYCH

Tylko co dwudziesty badany mający dzieci w wieku szkolnym (5%) zamknął wydatki związane z rozpoczęciem przez nie nauki w nowym roku w kwocie 300 złotych. Niemal co piąty (19%) wydał od 300 do 500 złotych, a trochę więcej osób (22%) od 500 do 800 złotych. Natomiast niemal połowa rodziców (47%) przeznaczyła na potrzeby edukacyjne swoich dzieci ponad 800 złotych, z czego niemal co ósmy (13%) więcej niż 1500 złotych.

Tabela 1

Wysokość wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego** N* =	Wskazania osób mających dzieci w wieku szkolnym* (według terminów badań)													
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
		387	384	363	314	295	372	311	284	272	260	335	286	248
	w procentach													
Brak wydatków	1	0	0	0	0	1	1	0	3	1	2	1	1	0
Do 200 zł	22	18	9	7	6	5	2	2	2	2	3	2	2	2
201 – 300 zł	24	19	15	11	13	13	12	7	8	8	6	5	3	3
301 – 500 zł	30	31	27	25	33	28	32	36	25	30	24	21	16	19
501 – 800 zł	12	16	21	22	22	19	23	24	24	25	22	19	23	22
Powyżej 800 zł	10	13	25	31	22	32	27	28	35	33	42	37	45	47
Z czego														
801 – 1000 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	23
1001 – 1500 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	11
1501 – 2000 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8
Powyżej 2000 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
Nieokreślone wydatki	1	3	2	4	4	3	3	3	3	1	1	15	10	7

** Pytanie brzmiało: „Ile mniej więcej pieniędzy przeznaczył(a) Pan(i) w związku z rozpoczęciem nowego roku szkolnego na szkolne potrzeby swoich dzieci (podręczniki, przybory szkolne, mundurki, obowiązkowe opłaty, np. ubezpieczenie, czesne, internat, stancja)?”

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (245) przeprowadzono w dniach 7 – 13 października 2010 roku na liczącej 1035 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Ponieważ wydatki badamy w cenach bieżących, czyli z pominięciem wskaźnika inflacji, porównania w czasie są ograniczone. Natomiast zestawienie tegorocznych wydatków z zeszłorocznymi pokazuje, że nie nastąpiły znaczące zmiany w kwotach, jakie Polacy przeznaczycy na potrzeby edukacyjne swoich dzieci.

Powyższe dane przedstawiają ogólne wydatki rodziców. Jednak ich wysokość zależy przede wszystkim od liczby uczniów w rodzinie. W 2010 roku tylko trzech na stu rodziców (3%) wydało na jedno dziecko nie więcej niż 200 złotych. Ponad jedna piąta (22%) przeznaczyła na ucznia średnio od 200 do 400 złotych, a co czwarty (26%) od 400 do 500 złotych. Niemal co siódmy rodzic (15%) wydał od 500 do 700 złotych, co trzeci zaś (34%) więcej niż 700 złotych na każde dziecko, z czego 22% ponad 900 złotych.

Tabela 2

Wysokość wydatków szkolnych w przeliczeniu na jedno dziecko N* =	Wskazania rodziców, którzy podali wysokość kwot przeznaczonych na szkolne potrzeby dzieci*													
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	374	372	356	303	284	372	301	274	267	256	330	241	223	234
w procentach														
Do 100 zł	11	8	4	3	3	3	1	1	5	2	3	3	2	1
101 – 200 zł	32	30	19	12	10	9	8	7	7	5	3	6	5	2
201 – 300 zł	32	31	31	18	24	22	23	22	19	16	11	12	8	9
301 – 400 zł	11	12	19	21	24	15	24	23	15	18	14	14	14	13
401 – 500 zł	9	11	14	20	20	25	21	25	23	27	28	25	24	26
501 – 600 zł	2	2	3	9	8	10	6	4	7	11	12	10	10	7
601 – 700 zł	1	1	2	4	3	5	5	6	9	5	6	7	10	8
Powyżej 700 zł	2	5	8	13	8	12	11	12	15	15	23	23	27	34
Z czego														
701 – 800 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	10
801 – 900 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
901 – 1000 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	17
Powyżej 1000 zł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Pominięto odpowiadających: <i>trudno powiedzieć</i>														

W bieżącym roku badani mający dzieci w wieku szkolnym wydali średnio na każde z nich 662 złote, kupując podręczniki, przybory szkolne, mundurki i ponosząc obowiązkowe opłaty, np. ubezpieczenie, chesne, internat itp. Jednak im więcej jest uczniów w rodzinie, tym mniejsze sumy przeznaczają rodzice na zaspokojenie szkolnych potrzeb każdego z nich. Wiąże się to zapewne z gorszą na ogół sytuacją materialną rodzin wielodzietnych, ale także z tym, że w rodzinach tych niektóre przybory szkolne czy podręczniki mogą być przekazywane uczniom przez starsze rodzeństwo. Rodzice mający tylko jedno dziecko w wieku szkolnym wydali na początku roku szkolnego 2010/2011 średnio 686 złotych,

w rodzinach z dwójką dzieci wydatki wyniosły 668 złotych na każdego ucznia. Natomiast w rodzinach co najmniej z trójką dzieci w wieku szkolnym na przygotowanie każdego z nich do nowego roku szkolnego przeznaczono przeciętnie 532 złote.

W porównaniu z zeszłym rokiem wydatki na potrzeby szkolne zwiększyły się o 10%. Wzrost ten odnotowaliśmy zarówno w rodzinach z jednym, dwojgiem, jak i z większą liczbą dzieci w wieku szkolnym, jednak proporcjonalnie najbardziej zwiększyły się obciążenia rodzin wielodzietnych.

Tabela 3

Liczba dzieci w wieku szkolnym na utrzymaniu rodziny	Średnie wydatki rodziców w związku z rozpoczęciem roku szkolnego w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym														Zmiany 2009 – 2010
	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	
	w złotych														
Jedno	300	387	484	522	493	516	511	505	550	573	606	732	669	686	wzrost o 3%
Dwoje	261	273	345	430	385	451	413	436	432	436	501	527	588	668	wzrost o 14%
Troje i więcej*	208	219	289	338	327	382	334	390	366	455	471	421	433	532	wzrost o 23%
Ogółem	270	322	392	465	435	475	452	468	483	513	558	619	601	662	wzrost o 10%

* Wyniki dotyczące rodziców mających troje lub więcej dzieci w wieku szkolnym należy interpretować ostrożnie z powodu małej ich liczebności w badanej próbie (29 osób)

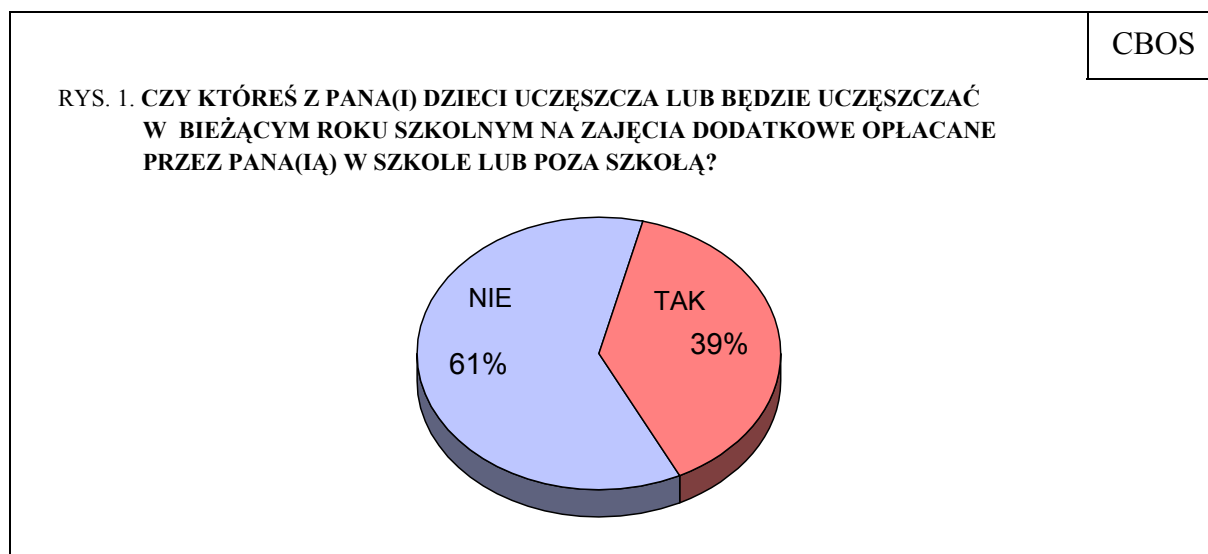
Aby zbadać stopień obciążenia rodzin kosztami edukacji, przyjrzelśmy się wydatkom szkolnym w kontekście dochodów na osobę w gospodarstwie domowym. Przeciętnie na potrzeby szkolne dziecka wydano 662 złote, ale w gospodarstwach o najniższych dochodach na osobę wydatki edukacyjne w przeliczeniu na jedno dziecko były prawie o 60 zł niższe. Jednocześnie jest to znacznie więcej niż dochody *per capita* w tych rodzinach, co świadczy o bardzo dużym obciążeniu wydatkami szkolnymi rodzin najbiedniejszych. Mimo iż najzamożniejsze rodziny wydały o ponad 100 złotych więcej na ucznia niż najuboższe (średnio 728 zł), w mniejszym stopniu odczuły ciężar tego typu wydatków.

Tabela 4

Deklarowane dochody <i>per capita</i> w gospodarstwie domowym	Średnie wydatki w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym
Do 500 zł	605 zł
501 – 750 zł	621 zł
751 – 1000 zł	689 zł
Powyżej 1000 zł	728 zł

DODATKOWE PŁATNE ZAJĘCIA EDUKACYJNE I OGÓLNOROZWOJOWE

Możliwość korzystania z dodatkowych płatnych zajęć w szkole lub poza nią w znacznym stopniu wpływa na szanse edukacyjne uczniów. Niestety większość rodziców nie posyła swoich dzieci na płatne zajęcia pozalekcyjne. W tym roku niespełna dwie piąte rodziców (39%) zadeklarowało, że przynajmniej niektóre ich dzieci uczestniczą w dodatkowych zajęciach szkolnych lub pozaszkolnych.

Najczęściej rodzice płacą za naukę języków obcych – co czwarty (26%) deklaruje, że jego dzieci uczęszczają na dodatkowe lekcje języków. Tylko nieco mniej osób (23%) deklaruje wysyłanie dzieci na pozalekcyjne, płatne zajęcia sportowe. Niemal co siódmy rodzic (15%) płaci za zajęcia artystyczne, a co dziewiąty (11%) za korepetycje i kursy przygotowawcze. Kursy komputerowe i informatyczne finansuje tylko 1% rodziców.

Odsetek respondentów wysyłających dzieci na dodatkowe zajęcia edukacyjne i ogólnorozwojowe zmienia się z roku na rok, ale utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Interesujące jest natomiast, że w tym roku znacznie więcej rodziców niż w latach ubiegłych przeznaczyło dodatkowe środki na zajęcia sportowe i artystyczne swoich dzieci.

Tabela 5

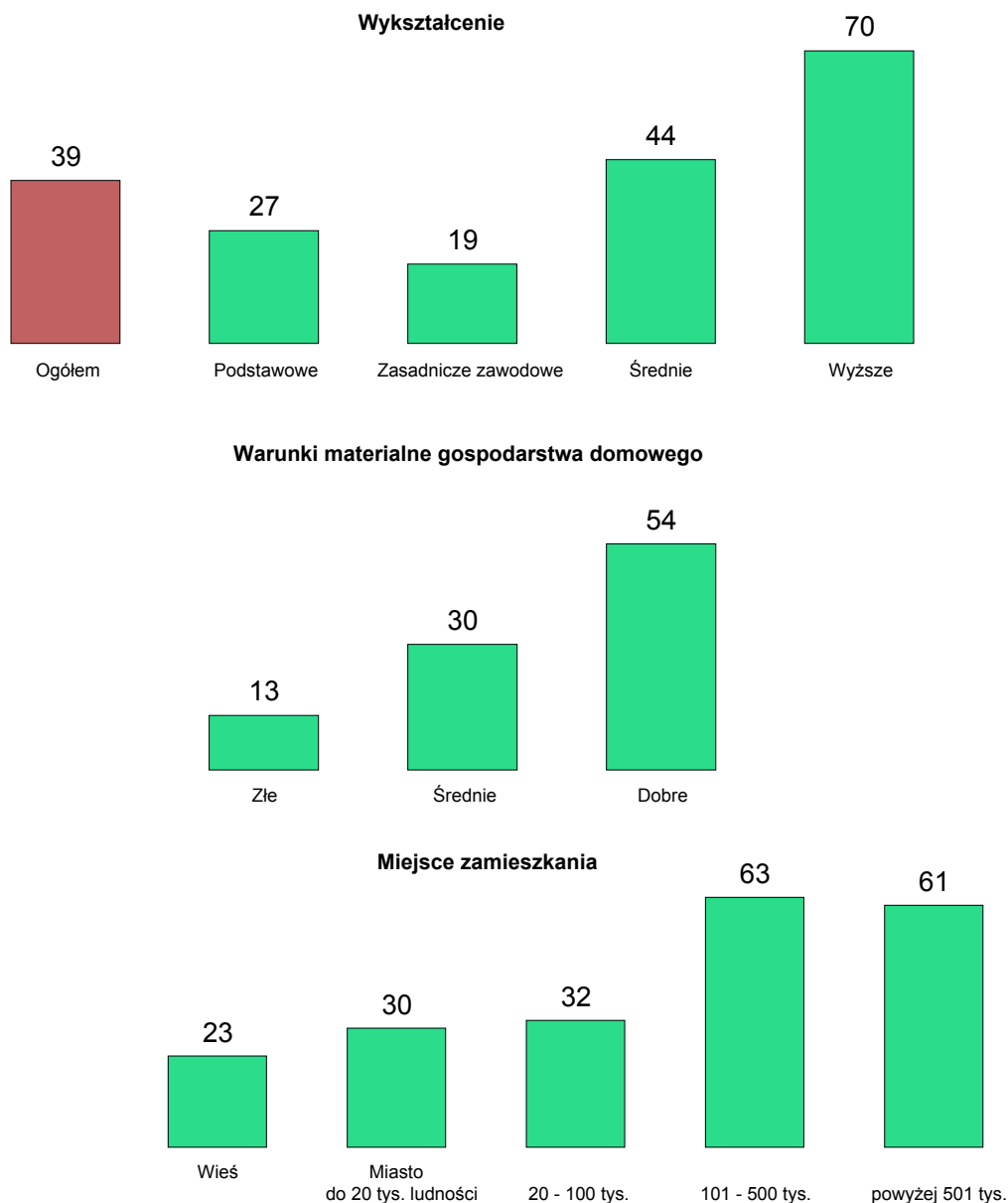
Na jakie dodatkowo opłacane przez Pana(ią) zajęcia uczęszczają lub będą uczęszczać Pana(i) dzieci w wieku szkolnym? Czy są to:	Odpowiedzi twierdzące respondentów mających dzieci w wieku szkolnym*													
	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10
	w procentach													
N* =	387	384	363	314	295	372	311	284	280	260	335	286	248	234
– nauka języków obcych	28	30	26	30	24	22	27	26	23	25	28	25	20	26
– zajęcia sportowe	8	13	11	13	14	12	17	18	13	16	16	15	16	23
– korepetycje, kursy przygotowawcze	9	13	8	10	9	8	8	8	7	6	11	8	12	11
– zajęcia artystyczne	6	7	6	6	6	8	11	9	6	12	10	12	10	15
– kursy komputerowe, informatyczne	3	5	4	6	5	4	5	3	3	5	2	2	1	1
– inne	1	2	1	3	2	2	2	3	1	2	2	3	2	3
Rodzice nie opłacają żadnych dodatkowych zajęć	59	58	64	62	65	69	63	63	71	64	60	63	68	61
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać kilka różnego rodzaju zajęć														

Uczestnictwo w dodatkowych zajęciach, które zwiększają szanse edukacyjne uczniów, jest bardzo zróżnicowane przez wykształcenie rodziców, ocenę warunków materialnych gospodarstwa domowego oraz miejsce zamieszkania. Na zajęcia pozalekcyjne wysyła swoje dzieci większość badanych z wykształceniem wyższym (70%) i niemal połowa rodziców legitymujących się wykształceniem średnim (44%). Respondenci mniej wykształceni dużo rzadziej płacą za dodatkowe zajęcia dzieci.

Ponad połowa rodziców oceniających warunki materialne swojego gospodarstwa domowego jako dobre (54%) deklaruje, że przynajmniej jedno z ich dzieci uczęszcza na płatne zajęcia pozalekcyjne. Takie deklaracje składa niemal co trzeci rodzic (30%) oceniający swoje warunki materialne jako przeciętne i tylko co ósmy (13%) uważający je za złe.

Wielkość miejscowości również znacząco różnicuje odsetek uczniów uczestniczących w zajęciach dodatkowych. W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców większość rodzin opłaca takie zajęcia dla dzieci i młodzieży. W mniejszych miejscowościach nie częściej niż co trzeci rodzic deklaruje, że jego dzieci rozwijają swoje umiejętności i zainteresowania na płatnych zajęciach pozalekcyjnych. Najrzadziej w dodatkowych zajęciach uczestniczą dzieci mieszkające na wsi, co po części może wynikać z mniejszej dostępności takich zajęć w tego typu miejscowościach.

RYS. 2. ODSETKI RODZICÓW DEKLARUJĄCYCH, ŻE PRZYNAJMNIEJ JEDNO Z ICH DZIECI UCZĘSZCZA LUB BĘDZIE UCZĘSZCZAĆ W BIEŻĄCYM ROKU SZKOLNYM NA ZAJĘCIA DODATKOWE W SZKOLE LUB POZA SZKOŁĄ

W porównaniu z zeszłym rokiem wydatki na szkolne potrzeby uczniów trochę się zwiększyły. Co więcej, najbardziej wzrosły w rodzinach wielodzietnych. Ponadto dane wskazują, że wydatki edukacyjne są dużym obciążeniem rodzin o najniższych dochodach na osobę.

Do wydatków edukacyjnych wliczają się również opłaty za dodatkowe zajęcia szkolne i pozaszkolne, w których większość dzieci jednak nie uczestniczy. Możliwość korzystania z dodatkowych zajęć edukacyjnych i ogólnorozwojowych jest silnie uwarunkowana wielkością miejscowości, w której mieszkają uczniowie, wykształceniem rodziców i oceną warunków materialnych gospodarstwa domowego. Uczniowie z miast do 100 tys. ludności i mniejszych oraz mieszkający na wsi, podobnie jak ci, których rodzice mają wykształcenie podstawowe lub zawodowe i którzy źle oceniają swoje warunki materialne, dużo rzadziej uczestniczą w pozalekcyjnych, płatnych zajęciach. To z kolei może utrzymywać nierówności społeczne.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK